

Acerca de este libro

Esta es una copia digital de un libro que, durante generaciones, se ha conservado en las estanterías de una biblioteca, hasta que Google ha decidido escanearlo como parte de un proyecto que pretende que sea posible descubrir en línea libros de todo el mundo.

Ha sobrevivido tantos años como para que los derechos de autor hayan expirado y el libro pase a ser de dominio público. El que un libro sea de dominio público significa que nunca ha estado protegido por derechos de autor, o bien que el período legal de estos derechos ya ha expirado. Es posible que una misma obra sea de dominio público en unos países y, sin embargo, no lo sea en otros. Los libros de dominio público son nuestras puertas hacia el pasado, suponen un patrimonio histórico, cultural y de conocimientos que, a menudo, resulta difícil de descubrir.

Todas las anotaciones, marcas y otras señales en los márgenes que estén presentes en el volumen original aparecerán también en este archivo como testimonio del largo viaje que el libro ha recorrido desde el editor hasta la biblioteca y, finalmente, hasta usted.

Normas de uso

Google se enorgullece de poder colaborar con distintas bibliotecas para digitalizar los materiales de dominio público a fin de hacerlos accesibles a todo el mundo. Los libros de dominio público son patrimonio de todos, nosotros somos sus humildes guardianes. No obstante, se trata de un trabajo caro. Por este motivo, y para poder ofrecer este recurso, hemos tomado medidas para evitar que se produzca un abuso por parte de terceros con fines comerciales, y hemos incluido restricciones técnicas sobre las solicitudes automatizadas.

Asimismo, le pedimos que:

- + *Haga un uso exclusivamente no comercial de estos archivos* Hemos diseñado la Búsqueda de libros de Google para el uso de particulares; como tal, le pedimos que utilice estos archivos con fines personales, y no comerciales.
- + *No envíe solicitudes automatizadas* Por favor, no envíe solicitudes automatizadas de ningún tipo al sistema de Google. Si está llevando a cabo una investigación sobre traducción automática, reconocimiento óptico de caracteres u otros campos para los que resulte útil disfrutar de acceso a una gran cantidad de texto, por favor, envíenos un mensaje. Fomentamos el uso de materiales de dominio público con estos propósitos y seguro que podremos ayudarle.
- + *Conserve la atribución* La filigrana de Google que verá en todos los archivos es fundamental para informar a los usuarios sobre este proyecto y ayudarles a encontrar materiales adicionales en la Búsqueda de libros de Google. Por favor, no la elimine.
- + *Manténgase siempre dentro de la legalidad* Sea cual sea el uso que haga de estos materiales, recuerde que es responsable de asegurarse de que todo lo que hace es legal. No dé por sentado que, por el hecho de que una obra se considere de dominio público para los usuarios de los Estados Unidos, lo será también para los usuarios de otros países. La legislación sobre derechos de autor varía de un país a otro, y no podemos facilitar información sobre si está permitido un uso específico de algún libro. Por favor, no suponga que la aparición de un libro en nuestro programa significa que se puede utilizar de igual manera en todo el mundo. La responsabilidad ante la infracción de los derechos de autor puede ser muy grave.

Acerca de la Búsqueda de libros de Google

El objetivo de Google consiste en organizar información procedente de todo el mundo y hacerla accesible y útil de forma universal. El programa de Búsqueda de libros de Google ayuda a los lectores a descubrir los libros de todo el mundo a la vez que ayuda a autores y editores a llegar a nuevas audiencias. Podrá realizar búsquedas en el texto completo de este libro en la web, en la página <http://books.google.com>

DELINEATIO
**JURIS NATU-
RALIS,**

ANN O CHRISTI M. DC. LV.

J E N Æ

PUBLICI JURIS FACTA,

ET NUNC,

**OB EXEMPLARIUM A
THEOLOGIÆ ET JURIS CIVL-
TORIBUS MULTOTIES DESIDE-
RATORVM DEFECTVM,**

ANNO M. DC. LX.

HALBERSTADI

DENUO' EDITA,

à

M. HENRICO AMMERS-

BACHIO,

HALBERSTADIO - SAXONE,

P. P. P.

& CASSITEROGRAPHIA COLWALDIANA.

DELINEATIO
**JURIS NATU-
RALIS,**

ANN O CHRISTI M. DC. LV.

JENÆ

PUBLICI JURIS FACTA,

- *ET NUNC,*

**OB EXEMPLARIUM A
THEOLOGIÆ ET JURIS CIVIL-
TORIBUS MULTOTIES DESIDE-
RATORVM DEFECTVM,**

ANNO M. DC. LX.

HALBERSTADI

DENUO EDITA,

à

M. HENRICO AMMERS-

BACHIO,

HALBERSTADIO - SAXONE,

P. P. P.

E CASSITEROGRAPHIA COLWALDIANA.

DELINEATIO
JURIS NATU-
RALIS,

ANN O CHRISTI M. DC. LV.

JENÆ

PUBLICI JURIS FACTA,

- *ET NUNC,*

OB EXEMPLARIUM A
THEOLOGIÆ ET JURIS CIVL-
TORIBUS MULTOTIES DESIDE-
RATORVM DEFECTVM,

ANNO M. DC. LX.

HALBERSTADI

DENUO' EDITA,

à

M. HENRICO AMMERS-

BACHIO,

HALBERSTADIO - SAXONE,

P. P. P.

E CASSITEROGRAPHIA COLYVALDIANA.

OLIVIERO TOSCANI
J.P. SAATCHI & SAATCHI

ADVERTISING
VIENNA

ADVERTISING
VIENNA

ADVERTISING
VIENNA

ADVERTISING
VIENNA

ADVERTISING
VIENNA

ADVERTISING
VIENNA

ADVERTISING
VIENNA

ADVERTISING
VIENNA

DISPUTATIO PHILOSOPHICA,

De
JVRE NATVRALI,

In Illustri propter Salam Academia,

PRÆSTITE
JUSTISSIMO JURIS NATURALIS AUTORE,
CONSENTIENTE
AMPLISSIMA FACULTATE PHILOSOPHICA.

PRÆSIDE
M. HENRICO AMMERSBACHIO,
HALBERSTADIO - SAXONE,

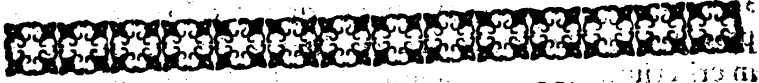
RESPONDENTE
CHRISTOPHORO LUDOVICO FISCHER,
HALBERSTADIO - SAXONE,

*Placidæ ventilationi
In Orchestra Philosophantium.*
ANNO MDCC LV. Prid. Id. Sept.

Horis Autmeridianis
EXPOSITA.

Typis JOHANNIS NISII.

ANTEPAGMENTUM.

Alexander Severus, teste Lamprid. in
ejus vitâ, jus naturæ, tempore & dignitate pri-
matum inter omnia jura obtinens, palatio suo
aliisque

A 2

affue edificis publicis, non quidem ad ambitiosam ostentationem, sed ad seriam dilectionis erga proximum exercende commonefactionem inscribi & insculpi fecit. Nos in presentia, non nisi exerciti gratia, idem hoc naturæ jus, utpote quod ipse Deus vivis indelebilibus cordi nostro insculpsit, chartaceis cippis inscribemus. Sit itaque B. C. D. ut verborum ambages exorsæ, longa faceffant,

§. 1.

Vocabulum juris valde est ambiguum. I. Juris nomine venit omne id, quod iustum & æquum, imò quod bonum ac honestum est; & modo fas, modo æquitas, modo iustum, modo iustitia ipsa apud Autores cluit. Singula autem à jure differre, quivis etiam Tyresia cœcior cernit. 1. diff. fas à jure, fas enim, ut inquit E. pisc. Hispal. lib. 5. Etym. cap. 2. est lex divina, jus verò humana. Hoc sensu ait Latialis Homerus, Virgil. lib. 1. Georg. fas & jura sinunt; Id quod à Lingvarum censoribus explicatur: Divina & humana jura permutant. 2. diff. æquitas à jure, æquitas enim non constat certis quibusdam præceptis, sed singularem casuum & circumstantiarum varietatem boni judicis arbitrio relinquit: quorum neutrum de jure dicitur. 3. diff. iustum à jure, quocumque etiam modo iustum accipias, sive formaliter sive materialiter, priori modo iustum in criterium vocatum dicitur id, quod iuste factum: posteriori modo dicitur de homine iustam actionem suscipiente, de re iusta & quo vis iusto facto; jus verò est, quod iuste facere jubet. 4. diff. iustitia à jure, ius enim est objectum, effectus & soboles iustitiz. II. Sumitur jus pro juris studio

¶ & facultate, quæ dicitur jurisprudentia, à quâ tamen differt, ut objectum à suâ, in quâ tractatur, disciplinâ. III. Sumitur jus pro tribunali, judicio, foro, in quo iustitia administratur, & jus suum unicuique redditur, in hâc significatione dicit senex Demipho ad Parasitum apud Terent. Phorm. Act. 5. Sc. 8. in jus ambula. Differt autem jus à judicio vel foro ut norma, canon vel regula ab ipso opere, quod secundum canonem instituitur: sicut enim canon, sive *δεξιτερωνικός*, sive *ἀριστερωνικός* accipias, medium, excessum & defectum rei ostendit, ita etiam secundum juris canonem omnia fieri præstat, quàm pro hominum voluntate, non enim secuta est regula decidente Philos. 2. Polit. 10. IV. Sumitur à quibusdam jus pro lege, alii verò distinguunt inter jus & legem, quia *Jus est materia legis*, ut dicit Greg. de Valent. & jura sive justa sunt, quæ lex jubet facere, 1. M. M. 34. Ex quibus sequitur, legem indicare potestatem quandam civilem & constitutionem scriptam. Hoc innuere etiam videtur Thom. 2. 2. quæst. 57. a. 1. ad 3. rationem æqui & justî, si in scriptum redigatur legem esse dicens. Hinc jam fit differentia inter jus & legem, ut inter genus & speciem, ut inquit Gratian. ex lisd. dist. 1. can. 2. ita, ut jus competat legibus scriptis & non scriptis, lex verò tantum jus scriptum dicatur, & juri non scripto opponatur. V. Significat jus privilegium, facultatem vel potestatem, moralem, quam quis in re vel ad rem habet. Hoc modo est proprium ob-

um objectum iustitiæ, uti constat ex Thom. l. c. diciturque jus utile & reale, ad distinctionem juris honesti & legalis. Sic Abraham, Gen. 23. 7. 4. petit, sibi jus dari sepulchri in terrâ Canaan, id est, facultatem sepellendi. Differt autem talis facultas vel libertas ab ipso jure, ut fructus sive effectus à suâ causâ. VI. Vocabulo juris denotatur præscriptum legis, vel recta quædam ratio, quæ in jubendo & vetando, quid sit licitum vel illicitum, præscribit, juxta effatum Ciceron: lib: 1. de leg. Et hoc modo hîc loci nobis sumitur.

§. 2.

Parili modo magna ambiguitas latet in vocabulo naturalis. Nos omnes ambiguitates nulli descriptum imus, sed eas tantum, quæ nostro instituto deserviunt, vestigamus. In hac indagine offerunt se nobis vestigia, B. D. Horn: Institut: Log: lib: 5. quæst: 9. pag: 539. dicentis: Observandum hîc ex P. Soncinate 4. Met. quæst. 33. & Javello 2. Met. quæst. 1. dupliciter aliquid naturale dici: *Vno* quidem modo, quod naturæ ab initio actu inest, sicut naturale homini est videre, intellectum & voluntatem habere; *Altero* verò, quod quamvis actu ab initio rei non inest, secundum proximam tamen potentiam inest, & tale est, ut natura absque externa ope id producere possit,

sit, sicut naturale lapidi est, ut descendat: et si enim motus ille non statim ei inest, cum produ-
citur, sicut gravitas causa illius motus, po-
tentiam tamen lapis habet, ut citra ullum
aliud adminiculum ita moveatur. Cùm er-
go propositiones per se notæ dicantur, natu-
raliter notæ esse, non priori, sed posteriori
sensu vocabulum naturale usurpatur. Nec
aliter Theologi aut Paulus Legem naturæ in-
natam & cordibus inscriptam vocant, nec
Paulus (Aristot. 3. de an. c. 5. t. 15, dicenti: Ho-
minis animum tabulæ instar esse, cui nihil à principio in-
scriptum sit) repugnat, quia hic de eo, quod na-
turale priori sensu est, loquitur, ille de eo,
quod posteriori: etsi enim lex naturalis non
est nota, cùm primùm nascimur, ita tamen
evidens est, ut sola natura sine institutione,
aut ullo externo adminiculo ad ejus cogniti-
onem acquirendam sufficiat.

§. 3.

Archelaus & Carneades, Anaxagoræ
discipuli, item Pyrrho *Ἀνορθολογῶν* Coryphæus & alii
jus naturæ apinas affanias putarunt humanaque omnia
constitutione finiri contenderunt. Horum sententia à va-
riis variè refutatur. Nos jus naturale reverà dari, unico

CON-

CONSCIENſIAE vocabulo ſtatimianum. Hæc
argumento quibus mortalium ſubſcribere tenetur. Neque
enim ipſe Gentium Doctor aliud urget in ſua ad Rom:
Ep: ſt: c. 2. v. 15. Teſtis itaque omni exceptione ma-
jor eſt conſcientia: imò non ſolum teſtis eſt, ſed etiam ipſe
tortor, judex, actor, reus, carcer, flagellum,
executor & carnifex, teſte Cyprian: ſerm: de
Cœn: Dom. Hinc Chryſoſt: in explic: Pſal: 7.
inquit: Eſſi millies quis improbus fuerit, non
interiit judicium conſcientiæ. Eſt enim na-
turale, & à DEO ab initio inſitum, etiamſi
quis ambitioſe ſe millies jactet & gloriatur,
iſtat illud vociferans, caſtigans, condem-
nans, & nemo eſt eorum, qui vixit in ſcolere,
qui non innumerabiles dolores ſuſtineat, &
de malis conſultans, & conſilium exequens.
Nihil horum latuit Gentiles. Egrege Sulmon. Vates
lib: 1. Faſt: inquit:

Conſcia mens ut cuique ſua eſt, ita concipit Intra
Pectora pro factò ſpemque metumque ſuo.

Non minùs egregie ait Satyr: ille Juvenal: Sat. 13.

Exemplo quodcunque malo committitur, ipſi
Diſplicet auctori, & prima eſt hæc ultio, quod ſe
Judice nemo nocens abſolvitur, improba quamvis
Gratia fallacis prætoris vicerit urnam.

Hiſce gemella apud alios complures legere datur. Et hæc
referuntur Furia & Diræ illæ, quibus tanquam ahe-
nis

nis tormentis Ethnicos, v. g. Oresten, Neronem,
Caligulam, &c. lancinatos legimus. Vid: Natal:
Comit: tot: l. 3. Myth.

§. 4.

Bifidum hîc dubium discutiendum. Primum oritur
ex peccato Adamitico, per quod jus naturale planè amif-
sum videtur, quia post lapsum non solum voluntatem bo-
num faciendi nobis ademptam, verum etiam intellectum
ad bonas cogitationes ineptum scimus. Respond: Per la-
psum jus naturale non sublatum. Omnino quidem contra
Cacolycam Apostaticam Papæ cathedram nobis asseren-
dum, quoad spiritualia liberum arbitrium planè esse amif-
sum. Illud autem non extendendum ad civilia; quoad
civilem enim justitiam efficiendam, & deli-
gendas res rationi subjectas, humanam vo-
luntatem habere aliquam libertatem docer,

A. C. a. 18. Si igitur naturâ homo facere potest, quod
civiliter justum, multò magis etiam intelligit, quæ ad civi-
lem justitiam requiruntur: plus enim est facere quàm sci-
re. Et unde, quæso, tanta Alexandri Magni, Themistoclis
fortitudo? Unde tanta Socratis, Pythagoræ temperantia?
Unde tanta Aristidis, Catonis justitia? Non certè ex libro
scripturæ, sed libro naturæ: tertium enim non datur. Na-
turæ lumen & rectæ rationis dictamen unicum illud dici-
tur principium, cujus beneficio gentes honesta à turpibus
discriminârunt, ut ad eò non opus sit, dicere: jus naturale
lumine naturæ cognosci non posse, sed ad revelationem
recurrendum, indeque principia de discrimine honesto-
rum & turpium petenda. Uti enim post lapsum adhuc non

B

quidem

quidem mirabilia, sed potius miserabilia quedam rudera
& reliquiae imaginis divinæ d'Artégus scilicet spectatae in
nobis supersunt: ita etiam certum, scintillulas quasdam &
favillas in intellectu nostro esse, ex quibus honestorum &
turpium discrimen tanquam ex lydio lapide elicere pos-
sumus.

§. 5.

Secundum dubium in eo positum: quod scilicet non
apud omnes, sed quosdam tantum homines jus naturale
videtur obtinere, totas enim nationes Cyclopicam tan-
tum non vitam agere & tali jure, quod nihil minus quam
jus est, uti, ex quam plurimis Histor: & Geograph: constat.
Vulgò ad hoc dubium Moralium Doctores Resp: jus natu-
rale propter malam educationem, propriam culpam oblite-
rari & extingvi posse. Responsio illa cum grano salis ac-
cipienda, quamvis enim, quoad actum secundum, jus na-
turale non rarenter per malam educationem & consue-
tudinem præpediatur, & ejus loco aliud perversum jus ad-
hibeatur, quoad actum primum tamen semper salvum
manet & integrum, adeoque à pravo affectu non licet
concludere ad naturalem defectum. **Quemadmo-
dum Sol non perit, licet nec luceat nec videatur**
à nobis ob interpositas nubes: ita lux ani-
mis indita semper, quamvis non luceat, cum
tenebris malitiæ & affectatæ ignorantiae in-
volvitur, ut inquit Meisn: Lib: 3. de Leg: q. 1. p. 153.
Nullum verò, quoad hæc nobis est dubium, quin multi in-
ter Euribatizantes illas nationes diversum à consuetudi-
ne populi sentiant, dicentes: **Video meliora, pro-
boque**

hocque deteriora sequor. Si qui autem ignorant,
ignorantia illa non est invincibilis & voluntatem ante-
cedens, sed vincibilis & voluntatem consequens. Nec
aliud s'vadent perversi & contrarii eorum mores, non tol-
lunt scilicet illi ipsum jus naturale, quemadmodum ci-
bus dulcis, etiamsi ægrotanti amarus videatur, propter-
ea tamen dulcedinem non amittit, aut amarus efficitur;
ita jus naturale, etiamsi pravæ malè moratorum consue-
tudini injustum videatur, propterea bonitatem suam non
amittit.

§. 6.

De definitione juris naturalis magna est Autorum di-
vidia. Aristot: 5. Eth: 7. ita definit: **Quod ubi-**
que eandem vim habet, & non, quia ita vide-
tur vel non videtur. Burlæus haut proletariæ ali-
as eruditionis vir ad hunc locum putat, jus naturale esse
ipsam æquitatem, dum dicit: **Justum legale indiget**
directione, quæ fit per *Phænès*, sive justum
naturale. Sed fallitur Burlæus. Sæpè quidem legum
defectus suppletur per (per dic: non secundum) justum na-
turale, non tamen hinc illa emendatio est ipsum jus na-
turale, nam in legibus positivis humanis potest etiam id,
quod deest, suppleri per alias leges positivas humanas.
Gratian: d. 1. pr. dicit: **Justus naturale est, quod**
in Lege & Evangelio continetur, quo quisque
jubetur alii facere, quod sibi vult fieri, & pro-
hibetur alii inferre, quod sibi nolit fieri, &c.
Ad hæc verba commentatur Suarez l. 2. de leg. c. 7.

n. 9. hoc modo : Dico ergò, Gratianum non dicere, jus naturale complecti omnia , quæ in Lege & Evangelio continentur, neque illo modo describere seu definire jus naturale. Sed affirmare solùm hoc, jus naturale contineri in Lege utique, quoad præcepta moralia ejus, & præcepta duarum tabularum, & illud etiam contineri in Evangelio, vel quatenus expressè in eo confirmantur & explicantur præcepta decalogi, Matth: 5 vel quatenus virtute totum jus naturale continetur in illo principio, quod habetur Matth: 7. quodcumque vultis, ut faciant vobis homines, & vos facite illis, & hoc ultimum fuisse, videtur à Gratiano maxime intentum. Unde sic ejus litera conjungenda. Jus naturale est, quo quisque jubetur alii facere, quod sibi vult fieri, quod in Lege & Evangelio continetur. Rectissimè dicit Suar. Gratianum non velle, jus naturale omnia complecti, quæ in Lege & Evangelio continentur. De Lege certissimum est. De Evangelio Dic. sola excipi præcepta credendi & Sacramentorum, hæc enim homo sibi relictus non intelligit; reliqua præcepta ad unum omnia juris naturalis esse asserimus. Hugo Grotius, Vir aliàs non incelebris memoriæ, l. 2. de J. B. & P. c. 2. n. 6. diversum in hoc

hoc sentit, dum dicit: 1. Extra præcepta credendi & Sa-
 cramentorum, esse quædam in Evangelio, quæ non sint
 juris naturalis, v. g. præceptum de concubinato, divortio,
 matrimonio cum pluribus foeminis, item præceptum,
 quo alii pro aliis mortis periculo nos obicere jubemur,
 1. Joh. 3. v. 16. 2. Christum in tradendis præceptis, Matt. 5,
 non tantum interpretem agere legis Mosaicæ, quia ipse
 ibidem sua præcepta opponat veterum præceptis. Sed ut
 nihil dissimulemus, Helena non placet, utat purpurissa il-
 lita, Grotius, quantus quantus sit, errat, ut à ventis
 discordibus acta Phafelus. De illis prioribus: con-
 cubinato, &c. hic nihil dicemus. De præcepto isto, 1. Joh. 3.
 quod Grotius quaerit: quis dicat (ad illud) jure natu-
 rali nos obligari? perdelirum esse videtur. Ec-
 quid enim volunt sibi illa Gentilium? v. g. illud: dulce
 & decorum est pro patriâ mori, quod est Hora-
 tii, item illa: Nullus est casus pro dignitate &
 libertate patriæ non ferendus, quoniam
 omnia commoda à patriâ accepta, nullum
 incommodum pro patriâ grave putandum.
 Vehementer est iniquum, vitam, quam à na-
 turâ acceptam, propter patriam conservave-
 ris, natura cogat reddere, patriæ cum roget
 non dare: & cum possis cum summâ virtute
 & honore pro patriâ interire, malle per dede-
 cus & ignaviâ vivere: & cum pro amicis &
 parentibus, & cæteris necessariis adire peri-
 culum

calum velis, pro Republicâ, in quâ & hoc & illud sanctissimum nomen patriæ continetur, nolle in discrimen venire. Que omnia sunt Ciceronis. Hæc ad primum Grotii dubium. De secundo, ut simus solliciti, non est opus. Plenissimè dudum ad illud respon: Exc: Dni. Conring: in suis ad eundem Grot: lib: de Ver: Rel: Christ: Annot: M. S. Nervus respon: hic est: Christus nihil præter id, quod jam ante juris naturalis hæc in parte demandavit. Nec opponit se legi naturali vel Mosaicæ, sed Pharisaicæ legis explicationi, v. g. Pharisaica explicatio, vers. 41. erat: duo lege isthæc Mosaicâ injungit: 1. neminem diligendum præter proximum, hoc est popularem, unde oriebatur Judæorum illa insociabilis vivendi ratio. 2. odio habendum omnem inimicum, quod merito Christus improbat, utpote quod etiam naturali legi adversetur. Per veteres hic intelligi sunt Pharisei & Scribæ, qui etiam seniores dicebantur; non illi, qui tempore Mosis vixerant, nam Christus inquit, odio habebis inimicos tuos, quod tamen in lege Mosaicâ non reperitur. Sed hæc obiter. Martin. Bonacina, Theolog. & Jurium Doctor, Tom. 2. Theol. moral. Disp. 1. de Leg. q. 1. p. 2, n. 7. de definitione juris naturalis ita scribit: Lex naturalis est ipsamet convenientia sive disconvenientia rei cum rectâ ratione. Unde disconvenientia, quam habet mendacium vel adulterium cum rectâ ratione, est ipsa Lex naturalis, quâ prohi-

prohibetur mendacium vel adulterium.
Item convenientia, quam habet observatio
famæ proximi cum rectâ ratione, est Lex na-
turalis, dictans, servandam esse famam. Alii
DD. L. naturalem hoc modo definiunt: Lex
naturalis est dictamen, sive iumen naturale
nostræ rationis, quo cognoscimus, quæ faci-
enda & quæ vitanda sunt, ita sentire videtur
Vazquez 1. 2. Disp. 150. c. 3. (Filiuc. tr. 21. c. 11.
n. 401.) Verum hæc definitio non videtur à
priori, sed a posteriori, ut loquuntur Philoso-
phi. Nam Lex naturalis a priori videtur ipsa,
met rei convenientia vel inconvenientia,
quam lumine naturæ cognoscimus. Dicimus
nos paucis ad hæc: malè Bonacin. jus naturale definire
per ipsam convenientiam vel inconvenientiam rei cum
rectâ ratione: Sicut enim norma vel mensura differt ab
ipsâ conditione mensurati vel habitudine, quæ per normâ
notificatur: ita etiam lex naturalis differt ab ipsâ, quam
indicat, convenientiâ vel inconvenientiâ rei cum rectâ ra-
tione. Rectius itaque H. Grot. l. c. 1. n. 10. jus natu-
rale definit per dictamen rectæ rationis, indi-
cans actui alicui ex ejus convenientiâ vel dis-
convenientiâ cum ipsâ naturâ rationali inesse
moralem turpitudinem aut necessitatem
mora-

mortalem, ac consequenter ab autore naturæ
DEO naturalem actum aut vetari aut præcipi.

§. 7.
Causa juris naturalis efficiens, & quidem principalis,
est D E U S. Hinc salutatur etiam lex divina; Ipse enim est
Auctor, qui in creatione primi hominis eidem jus naturale
inscripsit, quam Auctoritatem ipsi quoque Gentiles agno-
verunt, uti pluribus, si opus esset, posset nullo labore osten-
di. Dubium hîc est; utrum jus naturale à DEO sit ut Legis-
latores; an verò ab eodem tantum, ut primâ causâ omni-
um bonorum? Quidam prius, quidam posterius accipi-
unt. Pars invenit utraque causas. Nos memores illius:
μὴ τρεῖς ὁ πᾶσιν ἀείσων, dicimus: jus naturale non so-
lum indicare bonum vel malum, sed etiam ad illud faci-
endum vel omittendum obligare, tanquam signum divi-
næ voluntatis, bonum præcipientis, malumque prohiben-
tis, ideoque à DEO non esse tantum ut causâ primâ, sed eti-
am ut Legislatore præcipiente & obligante. Et hanc sen-
tentiam probat Suarez. l. 2. de L. c. 6.

§. 8.
Causa efficiens proxima est natura. Protoplastorum
quidem cordibus DEUM jus naturale immediate inscripsit,
se, indubium est: Post lapsum verò non nisi mediante na-
turâ id fieri asserendum, quia aliàs (censente Meisn. l. 3.
de L. q. 2. p. 160.) rudera illa reliquiæ imaginis
divinæ appellari non possent. Quod enim de
novo planè & *ἀνωθεν* inscribitur, illud ipsum
etiam nova notitia non veteris alicujus pars
reliqua est; non secus ac novum dicitur ædi-
ficium,

ficium, si penitus destructo veteri recenter
ædificetur, licet veteri quodammodo corre-
spondeat, & ad formam illius exstructum sit.

Joann. Selden. l. 1. de *J. N. & G. J. D. E. c. 8.*

veretur naturam agnoscere pro causâ, hinc in illo *Ulpiani*: *Jus naturale est, quod natura omnia animalia docuit, per naturam intell: putat DEUM* reprehenditque *q. Bartolum*, qui eo nomine *Glossam* reprehendat & naturam naturatam, non naturantem sive *DEUM* in verbis allegat. denotari velit. Dubietas hæc viro huic absque dubio orta ex hæreticâ *Judæorum* opinione, quâ statuerunt, animam non esse essentialem hominis perfectionem, nec posse dici formam corporis, nisi sicut nauta dicitur forma navis, &c. Unde putarunt, naturam in negotio juris naturalis nihil præstare, sed homines non depravatæ mentis præcepta juris naturalis, ex perpetuâ indicatione simul atque imperio ipsius *Numinis* vel intelligentiæ, quam vocant, postremæ, id est, angeli habere non aliter atque objecta visus à luce indicari, quæ tamen cæcipientibus aut neutiquam omninò aut malè nimis cernantur. Quam opinionem, quamvis ipse *Selden.* damnet, videtur tamen ad alios fermè consimilis opinionis circumcelliones transire, qui scilicet intellectum quidem animæ humanæ partem faciunt, nihilominus tamen assistentem & perpetuò indicantem intellectum *DEUM* esse volunt, à quo intellectuale lumen participet. Pro hæc sententiâ citat *Thom: 1. 2. q. 91. a. 2. legem naturalem participationem legis æternæ definientem.* Quicquid jam sit de hoc: nos contrarium defendimus.

C

Conce-

Concedimus quidem, legem naturalem esse participatiōnem legis æternæ, illa autem participatio non est physica, vel totius essentialis, vel totius integralis, vel accidentium: primum & ultimum facile patent; illud, quia aliàs Dii essemus; hoc, quia in Deum non cadit accidens; secundum quod attinet, dictum jam supra: jus naturale referri ad reliquias imaginis divinæ, hæc autem imago non est quædam essentiæ divinæ particula, aliàs non esset imago, sic brachium non potest dici imago hominis, imago enim est similitudo quædam, vel secundum omnimodam naturæ convenientiam & æqualitatem, & talis imaginis vocamine indigitatur Christus respectu Patris cœlestis, vel secundum imitationem, sicut exemplatum assimilatur exemplaritati, & hoc modo homo ad imaginem DEI dicitur conditus, adeoque jus naturale non magis participat legem æternam, quàm exemplatum exemplaritatem, sicut ipsa anima, in quâ potissimum imago divina consistit, non magis participat divina attributa, quàm exemplatum exemplaritatem, sunt vocabula Bonavent. l. 2.

D. 16. a. 1. q. 1. Nec obstat nobis: DEUM immediate ad omnes actiones immeditatione virtutis & suppositi concurrere: Concurfus enim ille non excludit causas secundas, hinc dicit ille Sex Pontificum concionator, & postea Cardinalis, Toletus l. 1. phys. c. 3. q. 8. Concurrit DEUS cum causis secundis juxta earum naturam eam liberis liberè, cum necessariis necessariò, cum debilibus debiliter, cum fortibus fortiter, pro suâ suavissimâ dispositione universalis operando. Similia à Mornæo l. de verit.

rel.

Rel. Christ. c. 13. dicta leguntur: Movet motor primus inferiora secundum naturam cujusque indolem, mobiles secundum motum, immobiles secundum stabilitatem, naturales secundum servitutem, sensibiles secundum appetitum, rationales secundum voluntatem & libertatem.

§. 9.

Materia juris naturalis est vel circa quam, & dicitur objectum; vel in qua, & dicitur subjectum. Objecti nomine veniunt actus omnium virtutum moralium. 1. intelligitur hoc quoad præcepta affirmativa (de negativis alia est ratio) de generibus singulorum, non singulis generum, nam non dicitur: omnes actus virtutum, neque enim omnes istos lex naturalis præcipit, cum multi liberè sine obligatione, v.g. qui secundum virtutem heroicam fiunt, multi etiam ex solo præcepto humano, v.g. certo tempore & mandato Magistratus à cibo abstinere, suscipiantur. Vid. Horn: lib: 4. Philos: mor: c. 3. n. 28.

2. intelligitur hoc tantum de actionibus civilibus, id quod innuitur vocabulo moralium. Occupatur enim jus naturale, inquit Meisn. l. 1. de L. q. 3. p. 38. circa hemisphærium tantum inferius, quod continet actiones externas, ex discretione honestorum & turpium deductas; non autem circa hemisphærium superius, quod concernit actiones sacras, illuminationem mentis, con-

versionem voluntatis, aliasque similes, ad
quas ~~ph~~ penitus inepti sumus. Quæritur hæc
occasione: An præcepta Decalogi sint juris na-
turalis? Respondetur affirmativè: Data est (in mon-
te Sinai) lex, non, quia cordibus scripta non
erat, sed quia tu fugitivus eras cordis tui, per
legem ad te ipsum intrò revocareris, ait Augu-
stin: in Ps: 57. Huic consonat illud Luth: Tom: 4.

J. G. p. 527. & 533. Gott hat die zehn Geboss, welche
nichts anders sind / denn das Gesez der Natur / den Jü-
den gegeben zum überfluß / auf daß das natürliche Gesez /
das zuvor im Herzen ist / hiedurch erwecket würde. Dicit
ita B. Vir, Decalogum nihil aliud esse, quàm repetitam ju-
ris naturalis summam, glossam, commentarium & signa-
culum, nam hinc Decalogus vocitatur lex moralis, quia
scilicet circa hominum mores informandos versatur,
quod etiam competit juri naturali. Conf: Buxtorf: dis-
sert: de Decal: §. 89. quæst: an decalogus ad nos
Christianos pertineat? Cautè tamen hæc distingui-
tur inter decalogi moralia, quæ omnibus hominibus sunt
communia, & inter ejus cerimonias, quæ Judæis tantùm
conveniunt, id quod diligenter inculcat B. Chemni-
tius, illustre ævi sui lumen, LL. CC. de Lege DEI
par: 2. p. 27. dicens: Placuit DEO, qui in mon-
te Sinâ decalogum promulgavit, eundem in-
volucris quibusdam tantùm ad populum
Israël-

Israëliticum spectantibus vestire: quæ diligenter distingvenda ab iis, quæ omnibus hominibus sunt præscripta: qualia sunt, quæ cum notitiis naturalibus naturâ insitis conveniunt: quæ in Novo Testamento ita repetita, ut etiam gentibus observanda sunt: quæ ab ipso Mose & Prophetis non tantùm ad Israëlitas, sed ad omnes homines pertinere ostenduntur. Ex his datur colligere, nihil ferè discerniculi inter jus naturale & Decalogum deprehendi; sed si quid est, respectu patefactionis & aliarum circumstantiarum esse censetur. Vid. Meisn: tr. de S. B. c. 4. q. 4. n. 3. p. 373.

§. 10.

Subiectum juris naturalis est omnis & sola creatura rationalis, in quocunque etiam sit statu. Diversimodè potest homo considerari. 1. in statu innocentie ante lapsum: De hoc nullum dubium, quin homo in eo constitutus non solum perfectissimam juris naturalis cognitionem, verùm etiam debitam illius implendi possibilitatem habuerit. Et sanè, si adhuc essemus in illo statu, mirum, si aliis legibus quàm naturali obligaremur, neque enim esset politia, sicut hodiè. 2. in statu peccati, post lapsum: in naturâ enim corruptâ, non verò, ut corruptâ, sed ut rudera quædam imaginis divinæ habente, jus naturale adhuc vigere supra ostensum. 3. in statu gloriæ post hanc vitam: neque enim ille status nos eximet ab obligatione juris naturalis, sed potius ad summum nostræ cum divinâ voluntate conformitatis

raris fastigium perducet, erimus enim *ισάγγελοι*, ange-
 los autem non esse ex leges conditos, satis constat; ut adeò
 non repugnemus, si quis has, quæ dicuntur intellectuales,
 creaturas ad subjectum juris naturalis quodam modò refe-
 rat, hujus enim intuitu quotidie oramus: fiat voluntas
 tua (Domine) sicut in cœlo (ab angelis) ita & in
 terrâ. Fluit ex hisce, Principes non esse solutos lege na-
 turali. Per Populum Romanum olim quidem Augustus
 & alii legibus civilibus soluti vixerunt, qui jure omnes et-
 iam hóc temporis meritò utuntur Reges & Principes. Le-
 ge autem naturali neque Augustum neque ullam unquam
 Imperatorem solutum esse, solvi aut solutum ita recta di-
 ctat ratio: hæc enim lex est universalissima, & ab eo impe-
 rata, qui omnibus imperat. Valeant igitur Judices illi cer-
 copissantes, qui Cambysi sororis conjugium appetenti,
 ultra citravè justum responderunt: Nullam quidem
 legem de conjugio cum sorore apud Persas in-
 veniri, aliam tamen esse: quâ Regi Persarum
 liceat, quicquid libeat. Rectius Antigonus,
 Macedonum Rex dicenti: Omnia Regibus justa
 & honesta esse, sunt per Jovem, respondit, Bar-
 barorum duntaxat Regibus. At nobis ea tantum
 honesta sunt, quæ honesta sunt, & ea
 tantum justa, quæ justa sunt.

§. II.

Dictum th: præc: solam creaturam rationa-
 lem esse Subjectum juris naturalis. Excludimus
 igitur

igitur I. herbas & plantas, quæ, quamvis vitæ præditæ immutabilem à naturâ præscriptum ordinem & necessitatem observent, hominis usui inserviant, & hæc ratione divinam gloriam muto quasi ore, sicut opus dicitur laudare artificem, materiam scilicet laudis præbendo, personent, non tamen propterea jure naturali obligantur. II. Excludimus bruta, 1. enim ipsis non competit ratio, cujus beneficio jus cognoscitur, ubi autem non est legis cognitio, ibi neque prævaricatio. 2. brutorum actibus non competit bonitas vel malitia moralis, sic minus rectè Delphini *Ælianol. 2. de an. cap. 8.* dicuntur justi, sed quæcumque de illis propalantur, *umbracula tantum & vestigia virtutum*, juxta decisionem Arist. I. 8. de hist. an. c. 1. pronuncianda. Et inde etiam malitia ipsis non competit, v. g. inquit Poëta:

— — — Coëunt animalia nullo
Coetera delicto, nec habetur turpe juvenex:
Ferre patrem tergo. — — —

Ideoque jure catamidiandus, qui cum Hilarione onagræ sui gregis ducem ob pomarium de vastatum stare jubet, & baculo ipsius latera tundens, dicit: *Quare comedis, quod non seminasti.* Bruta poenam nullam dant. Nec obstat, quod Deus Exod: 21. & Lev: 20: & 15. 16. brutum, quocum quis rem habuit, occidi jussit: sit enim hoc in detestationem criminis & abolitionem memoriae, nec ulla hæc magis habetur ratio, quam ubi canis, simia, gallus ac vipera culco, ex jure Rom. veteri L. poena. 9. D. de L. Pomp. de parricid. ac inst. de publ. jud. §. alia deinde.

cum

cum parricidâ, (qui ei simillimi erant) infu-
ti in mare aut amnem projiciebantur, dicente
J. Selden. l. i. de J. N. & G. c. 4. Similiter dici-
 tur de annuo apud Romanos canum supplicio & anserum
 honore. Non factum hoc in anserum clangore suo Gallos
 Capitolium occupaturos prodentium honorem & præ-
 mium canumque non latrantium poenam & ignomini-
 am, sed ut tum diligentioris custodiæ ac beneficiorum er-
 ga Rempublicam præmia tum rerum socordius gestarum
 poenæ, velut in schemate quodam seu apologo quotannis
 civibus ostentarentur. Et quid multis? Non magis bruta
 puniuntur quàm inanimata quædam, v. g. libri hæretico-
 rum aut mala medicamenta, quæ ad evitandâ futura mala
 perduntur & Vulcano traduntur. Præter ceteros itaque se
 expediunt, qui dicunt, jus naturale improprium & analogi-
 cè brutis competere, quicquid enim in ipsis invenitur, tan-
 tum naturalis instinctus vel inclinationis nomine gaudet.
 Optimè in hanc scenam producitur Plato, dicens: Na-
 tura rem unamquamque perfectissimam fa-
 cere voluit, ideoque in animâ vegetante sen-
 sus, in sentiente rationis, in hac divinæ men-
 tis simulachra expressit. Liquidò nunc ex his sequi-
 tur, stramineam esse quorundam collectionem: hoc vel
 illud brutis cum hominibus est commune. Ergò est juris
 naturalis. A $\pi\omega$ naturale esse non v. c. adjus naturale: aliàs
 etiam edere, bibere, dormire, alvum exonerare, &c. quæ
 etiam sunt naturalia nobisque cum brutis communia, es-
 sent juris naturalis. Singulis rebus D E U S naturales quos-
 dam instinctus indidit, qui sunt iis velut leges. Sic apibus
 innata

Innata natura mellificandi, quâ purissima mella stant, & dulci distendunt nectare cellas. Formicæ inest natura grana colligendi, dum ore trahit, quodcunque potest, atque addit acervo, quem struit haut ignara ac non incauta futuri. Sed instinctus illi jus naturale non constituunt. Concludimus verbis §. Selden: l. cit: c. 5. dicentis: Neque est omninò, cur alterius eorum alicujus speciei actus solitos actibus alterius (atque hos multipliciter diversissimos esse scimus) hâc in contemplatione omninò anteponeamus, nedum cur ex individuorum aliquot exemplis obscurissimis, quod faciunt nonnulli, jura aliqua naturalia expiscatum iremus.

§. 12.

Indaganda nunc forma juris naturalis. Suarez l. 2. de L. c. 5. duas affert sententias de formali ratione juris naturalis. Prima est: jus naturale esse ipsam naturam rationalem secundum se & ratione suæ essentia, prout scilicet est fundamentum honestatis naturalis. Secunda est: jus naturale esse vim quandam naturæ, quam habet ad discernendum inter operationes convenientes & disconvenientes illi naturæ: quam rationem naturalem appellamus. Hanc opinionem Suarez utroque pollice dignatur. Sed nos neque priorem neque posteriorem fatisturati dicimus. Sicut enim forma & anima legum

D

posi-

positivarum est voluntas legislatoris, quia lex essentialiter pendet in suo esse ac institutione ab intentione legislatoris: nam licet ille proferat verba de se sufficientia ad præcipiendum, & cum omnibus exterius requisitis ad constitutionem legis, si non habeat intentionem ferendi legem, non feret illam, nec illa erit vera lex, ut fatetur ipse Suarez. l. 3. c. 20. n. 3. Itaque etiam legis naturalis forma non solum est quædam naturæ vis, quam habet ad discernendum inter operationes convenientes & disconvenientes illi naturæ, sed est talis vis, quæ dicitur, quædam ut honesta esse facienda, quædam vero ut vitiosa fugienda. Ex hac ratione dictamen illud (quod est quasi voluntas) recte rationis juris naturalis forma dicendum.

§. 13.

Fines juris naturalis à Meisn: l. 1. q. 3. p. 45. & seq. recensentur quatuor. 1. DEI inquisitio. 2. quæsitæ veneratio. 3. honesta conversatio. 4. inexcusabilis damnatio, hic finis, quia ipsi Meisnero dicitur finis per accidens, planè potest omitti, particula enim eis in verbis illis, *eis τὸ εἶναι αὐτοὺς ἀναπόλαυστες*, Rom: 1. γ. 20. unde finis hic eruitur, non τελικῶς, finaliter, sed ἐκβαλικῶς, eventualiter intelligenda: vel, si finem denotat, non sumitur moraliter pro fine motionis agentis, sed physice pro fine terminationis rei. Non tacendus hic quorundam error, qui iuri naturali finem

non supernaturali lege tribuitur & dicunt: Gentilium quos-
 dam solâ lege naturæ esse salvatos, Quæ sententia placuit
 olim Monacho Britanno, Pelagio & ejus sequaci-
 bus, quos contra scripsit August: l. de nat: & grat:
 c. 1. & 9. & lib: 4. contra Julian: c. 3. it: lib: 1.
 ad Bonif: c. 21. Etsi enim naturalis legis transgres-
 sio ignoratâ omni lege supernaturali sufficit ad æternam
 damnationem, ejusdem tamen observatio non meretur
 æternam salutem, ratio est, quia nemo sine salvificâ DEI
 cognitione salvatur, ad huc Mehn? l. 3. de L. q. 4. p.
 187. & seq. Gentilibus autem salvificam DEI cognitio-
 nem quis tribuat? Θεότης vel ὅτι quidem agnoverunt,
 non autem Θεότης vel ὅτι ἐστίν. Ast inquis: cur Genti-
 les dicuntur Paulo ἀναπολόγητοι, ἀναπολογία illa vi-
 detur supponere perfectam DEI cognitionem & sufficien-
 tia salutis media? Respond: ἀναπολόγητοι dicuntur
 Gentiles, non quod illa DEI cognitio, tum ex
 creaturis hausta, tum insita ipsis ad salutem
 posset sufficere, sed quod debuerit esse quæ-
 dam manuctio ad uberiorem & salvifi-
 cam DEI cognitionem in verbo propositam
 & revelatam, quam ipsi tamen quærere ne-
 glexerunt, inquit Magnif: Dn. D. VVeller: in
 Comment: super h. l. p. 76. Inquis porro: fecerunt
 tamen Gentiles, quoad potuerunt & debuerunt, ea
 que sunt legis, si non totam: post lapsum enim totam legem

gem impossibile est impleri. Resp: rectè dicitur impossibile est; defectus itaque ille aliunde, nempe ex revelatione (merito Christi fide apprehenso) est supplendus & compensandus, quod quia à Gentilibus non fit, bona opera nihil ipsi proficiunt. Sicut enim Armand: de B. V. tr: 2. c. 126. p. 238. inquit: Quædam sunt à Spiritu Sancto, quæ non sunt cum Spiritu Sancto: quædam sunt à Spiritu Sancto & cum Spiritu Sancto: quædam sunt cum Spiritu Sancto, & non à Spiritu Sancto: quædam nec sunt à Spiritu Sancto, nec cum Spiritu Sancto; Ita nos dicimus: Gentilium opera esse quidem à Spiritu Sancto, propter deformitatem tamen concomitantem (scilicet Theologicam) non esse cum Spiritu Sancto. Hinc magni etiam Theologi opera illa peccata dicere non erubescunt. Hæc est summa delicti, nolle agnoscere, quem ignorare non possis, dicit Cyprian: de Idolor. vanitate.

§: 14.

Proximus juris naturalis effectus appellatur moralis (quibusdam dicitur naturalis, non quod moralis non sit, sed ut distinguatur à civili) in conscientia obligatio. Quæ hæc obligatio sit, explicandum. Obligat enim jus naturale non solum ad actum, verum etiam ad modum virtutis. De legibus civilibus certum quidem, illas interdum impleri per actum, qui aliquid mali admixtum habet. De jure naturali verò aliter statuendum. Illius ad observationem requiritur, ut actus simpliciter sit bonus, nempe materialiter & formaliter. Vid. Suarez. l. 2. de L. c. 10.

Deinde

Deinde jus naturale non solum ad culpam, veritas etiam ad poenam obligat. De culpa res extra actum, nam scelus intra se tacitum, qui cogitat ullum, facti crimen habet, cedò si conata peregit, inquit Juvener: Sat. 13. De poena quod restat; Disting: inter dignitatem sive reatum poenae; & inter actualem poenae inflictionem. Dignitatem sive reatum poenae jus naturale immediate dicitur: simul ac homo culpam contraxit, poena se dignum iudicat, ibi oritur metus & angor conscientiae, ut prodromi & satellites poenarum, semper enim praesumit taxa perturbata conscientia, Sap: 17. v. 11. & DEUS antequam punit, mentes sceleratorum terret, ait Lycurg: contra Leocr. Hinc illae Gentilium quarimoniae: Multa miser timore, quia feci multa protervè; Exemplique metu torqueor ipse mei, & similes. Notandum tamen hic, jus naturale dignitatem poenae dicitur, non ejus quantitatem vel modum taxare: Hæc taxatio fit aut per legem æternam DEI, maxime quoad poenam vitæ futuræ, aut per legem positivam, quoad poenas, quæ in hac vitâ & humano foro imponuntur, ut loquitur Suarez. l.

1. C. 15. De actuali poenae inflictione dicendum; illam jus naturale non nisi mediate, mediante scilicet iudice exigere. Intelligitur autem hoc de poena corporis externâ, quæ enim internam animi poenam neget esse actualem, utpote

quæ multò ferior illis, quas & Cæditius gra-
vis invenit, & Rhadamantus juxta testimoniū
Juven: Sat: 13.

Dividitur insecuturale I. in universalissima & prima
atque per se nota principia, v. g. bona sunt facienda, mala
vitanda: & in conclusiones ex principiis, vel per paucas
vel per plures, evidentes tamen ac necessarias illationes
deductas, v. g. justitia est servanda, parentes honorandi.
Illa intumantur communiter jus naturæ primarium, hæ
secundarium. Vid: M. Bonacin: Tom: 2. Theolog:
Moral: Disp: 1. de L. quæst. 1. p. 3. n. 8. & Au-
tores ibid. cit.

§. 16.

Diximus, jus naturale secundarium deduci ex prima-
rio, tanquam conclusiones ex præmissis. Idem etiam vi-
detur affirmandum de jure Gentium, suboritur itaque qua-
estio: Quomodo quoad hoc differat jus Gentile à jure na-
turali secundario: Respond: Dupliciter deducitur
aliquid ex jure naturali, uno modo, ut con-
clusio ex principiis, sic jus positivum non ori-
tur à jure naturali, præmissis enim existi-
bus necesse est conclusionem sequi, sed cum
justum naturale sit semper & ubique, hoc
non competit jure legali vel positivo: & idem
necesse est, quicquid ex jure naturali sequi-
tur quasi conclusio, sit justum naturale, sicut
ex hoc

ex hoc quod est, nulli est injustè nocendum, sequitur, non est furandum, quod quidem ad justum naturale pertinet. Secundo per modum determinationis, sic omnia justa positiva vel legalia ex justo naturali oriuntur, sic furem esse puniendum, est justum naturale. Sed quod sit etiam puniendus tali vel tali pœnâ, hoc est legis positiva, inquit Thom. in Commentis suis, quæ extant Tom. 3. ad 3. Eth. 7. lect. 12. Eandem responsionem repetit Suarez. l. 3. de L. c. 21. n. 10. Ex quibus patet, quomodo jus Gentile à jure naturali intertinguatur. Paucis totam rem refert Arist. 5. Eth. 7. his verbis: Jus naturale est, quod ubique eandem vim habet, & non quia ita videtur vel non. Legitimum verò, quod à principio quidem nihil interest, utrum sic fiat an aliter, quando verò fuerit institutum, interest. Nempè determinatio, antequam fiat, est indifferens: jus verò naturale, non nisi circa necessaria versatur.

§ 17.

II. Dividitur jus naturale in præcepta affirmativa & negativa. Hæc, quia malum prohibent, semper & pro semper obligant. Illa verò, quia bonum imperant, non æquè. Dicuntur quidem etiam semper obligare, sed tantum quoad speciem actus, non quoad exercitium, v. g. paupe-

pauperibus non omni omnino tempore est benefaciendum, non major enim debet esse benignitas quam facultas, sed tantum, quando occasio vel necessitas poscit, & facultas nobis non deest. Hinc, qui fame se in e confectus est, non tenetur emendicatum panem alteri porrigere, in pari enim casu potior est conditio possidentis, habet JCorum brocardicum.

§. 18.

III. Dividitur jus naturale secundum hominis inclinationem in tres gradus: 1. est homo individuum quoddam ens, & ut sic inclinatur ad conservandum esse & bene esse, omnis enim natura est conservatrix sui, juxta Cic: l. 2. de fin. Hinc oritur lex naturalis: Proprium est conservandum, vis. vi repellenda, suicidium fugiendum, primum enim bonorum est, proprium esse in individuo. 2. homo est ens corruptibile sive mortale, & ut sic inclinatur ad speciem suam ab interitu vindicandam, aliudque individuum generandum. Hinc maris & foeminae conjunctio, prolis procreatio, educatio omnisque *soerum* parentum erga liberos horumque erga illos. 3. homo est rationalis, spiritualium perfectionum particeps, & ut sic inclinatur ad Dei cultum, proximi commodum & eunda honesta. Notandum vero, priores duas inclinationes non simpliciter nobis considerari, ut sic, sed ut inquit Suarez l. 2. de L. c. 8. n. 4. Quatenus aliquo modo determinatae & elevatae sunt per gradum rationalem. Nam si considerentur ut mere naturales vel animales, potius frænandae sunt ad virtutem assequendam, ut dixit Aristot: 2.

Eth:

Eth: 9. & optimè Chrysoſt: homil: 13. verſus finem: tamen regulabiles per rectam rationem ſingulis reſpondent propria & accommodata præcepta. Hiſce conſona tradit etiam C, 17. n. 6. & 7. Quæ omnia benè obſervanda, ut intelligamus, non omnia naturalia eſſe juris naturalis, uti nec omnia, quæ ſunt contra naturam, repugnant juri naturali.

§. 19.

IV. Dividitur jus naturale in **poſitivum** ſive præcipiens, v. g. religio erga DEUM & pietas erga proximum non dicitur permiſſa, ſed præcepta: & **negativum** ſive non prohibens. Et huc pertinent exempla de libertate & rerum communione. Dicunt quidam: quædam præcepta juris naturalis eſſe pro certo rerum ſtatu, & non ſimpliciter, hæc ratione communem rerum uſum & libertatem naturalem fuiſſe ante lapſum tempore naturæ integræ. Quod ſi ita intelligunt, ac ſi poſt & per lapſum præcepta illa ſint mutata, à veritate abluunt: Jus naturale enim intrinſecè, tam quoad concluſiones & partes, quàm quoad principia & totalitatem, omni tempore eſt immutabile. De præceptis negativis, res in omnium ore & oculis, illa enim obligant ſemper & pro ſemper, ideo què in omni ſtatu. Affirmativa autem, quoniam non obligant pro ſemper, fieri poteſt, ut in ſtatu quodam occurrant occaſiones quædam præcepta exequendi, in alio verò aliæ; quod non ſatis eſt, ut lex dicatur eſſe diverſa. Sicut enim in ſtatu naturæ corruptæ aliud eſt tempus pacis, aliud belli, in quibus diverſa præcepta obſervanda ſunt: & medicina alia præcepta tradit pro infirmis, alia pro ægrotis, & tamen propterea regulæ medicinæ in ſe non mutantur, ſed multi-

E

plican-

pliantr, & quædam nunc deserviunt nunc aliæ; ita jus naturale idem existens, aliud præcipit in tali occasione, aliud in aliâ, nunc obligat, & non antea vel postea, sine sui mutatione propter materiæ varietatem. vid. Suarez. l. 2. de L. c. 8. n. ult. Cui placet, potest etiam hîc applicare distinctionem illam Metaphysicam, inter mutabile & variabile. Non itaque putandum, jus naturale diverso naturæ statu, adimendo libertatem rerumque communionem, mutatum. Videndum i. de communionem rerum. (Maximum enim hæc exempla usum habent.) Protoplastos in statu innocentiz nullam habuisse rationem familiaris exercundæ, certum est, erant ibi omnia ipsis communia, velut non erectum plurium patrimonium. Quæritur itaque, quomodo præceptum de furto sit juris naturalis & perpetuum, videtur enim, furtum præsupponere τὸ meum & tuum, hoc est, proprietatem & dominium ex naturâ rerum ortum, hoc autem in statu innocentiz neque locum habuit, neque fortean habuisset. Respondemus. Excell: D. Johann: à Felden in suis in H. Grot: de J. B. & P. annot. p. 94. & 95. inquit: Nos dicimus, dominium ortum esse ex naturâ rerum, quibus ad vitam utimur; quædam enim ita comparatæ sunt, ut iisdem uti nequeamus, nisi alios excludamus à facultate habendi, adeoque eæ quantæ quantæ sunt, nostri & non alterius gratiâ esse incipiant. Quod ipsum in initio hujus §. (2. sc. in l. 2. c. 2.) Autor fatetur; quando dicit; quod quisque arripuisset, id ab eo eripi sine injuriâ non potuisset.

misset. Quod autem sine injuriâ eripi nequit, speciem habet rei sub dominio existentis. Atque aded, dum Autor communionem juris naturalis adstruere conatur, dominium quoddam probat. Et hæc ita se habent circa ea, quæ sponte nascuntur: in iis, quæ curâ indigent, necessè est, proprietatem dominiumque dari. Quod ita probamus: liber enim homo nihil alterius gratiâ facit temerè: suum ergò esse debet, cujus curam habet: alterius gratiâ frustrâ laborare, servile est & querelas parit. Apparet ergò, necessariò dominium dandum, ut injustum tollatur, & quidem rebus, quibus ad vitam utimur, id exigentibus. Quare & dominium à naturâ est: id enim naturaliter est justum, quod ex ipsâ naturâ rerum, ad quam eæ propensæ sunt, cognoscimus. Hæc suppeditant nobis responsionem ad quæsitum. Nempe distinguimus inter dominium, quod dicitur quoad rerum usurpationem, & inter id, quod dicitur quoad rerum possessionem: illud in statu innocentiz omnium calculis obtinuit, usus enim universalis juris fecit tunc ex communi proprium, & fuit vice proprietatis, id quod similitudine intelligi potest eâ, quæ est apud Cic: de Fin: 3. Theatrum cum

commune sit, rectè tamen dici potest, ejus esse cum locum, quem quisque occuparit, scribit Grot: l. c. Dominium autem, quod dicitur quoad rerum possessionem, in statu innocentiae non fuisse, conceditur, neque enim id par illud hominum innocentium desiderabat. Alia autem quaestio est, annon in statu innocentiae, crescente hominum multitudine, divisio rerum potuisset institui? Respond: quod sic: Creavit enim Deus in statu innocentiae hominem, non ad otiosam vitam, sed ad laborem (labor enim absolute loquendo, non demum per lapsum introductus est, sed molestia, quam nunc ex labore percipimus, in statu autem innocentiae non percepissemus, dicitur poena peccati) liber autem homo nihil alterius gratia facit temere. Suum ergo esse debet, cujus curam habet: & quivis ergo laboris sui fructus in statu innocentiae sibi etiam quoad possessionem, jure & salva morum honestate appropriare potuisset. conf: Suar: l. 2. c. 14. n. 13. Hisce praesuppositis, dicimus: Praeceptum de furto utique in statu innocentiae praesupposuit dominium, dominium scilicet, quoad rerum usum, quamvis non quoad possessionem. Hinc est, quod Grotius, propria vineta cadens, l. c. fatetur: **Quod quisque sic arripuerat, id ei eripere alter, nisi per injuriam, non poterat.** Et ita concludimus: **Divisionem rerum esse juris naturalis negativi.** Quod dum asserimus, ne pro quidem divisionem juri gentium adscribentibus repugnemus, ut in ipso conflictu ostendemus. Pariter dicendum de libertate. Natura quidem ab initio omnes proclamavit liberos, nihilominus tamen ordo quidam inter eos fuisset,

iffer, (ordinem enim inter ipsos quoque angelos esse credi-
 mus) ita, ut, si quis ordini illi resistere voluisset, absque cri-
 mine non restitisset, sed æque ut hodie cogi potuisset. Quod
 itaque nulla tunc fuit coactio, quæ tamen in hoc statu ma-
 xime necessaria, ratio est, quia quilibet honestatis repagu-
 lis fractis, ambitionis vitio inflatus, statim post lapsum al-
 teri bene monenti non voluit subesse, sed præesse, hinc or-
 ta sunt litigia, & opus fuit iudicibus, qui litibus decidendis
 essent & unicuique suum tribuerent. Et ita servitus intro-
 ducta. Confectarium ex his deducitur: Vesaniam hoc ævo
 Independentium esse doctrinam, qui imperandi libidine
 parendique contumaciâ tanquam æstro perciti specioso fa-
 vorabilis libertatis prætextu Magistratum suum, utpote
 cuius potestatem iuri naturali repugnare somniant, regno
 & vitæ extorem reddunt. **Dum vitant stulti vitia,**
in contraria currunt; dum minus vitant, majus in-
 currunt: dum captivitatem detestant, in effrenatam li-
 centiam vinculorum & carcerum genetricem se præcipi-
 tant: dum à minori Tyrannide sibi cavent, majorem affe-
 ctant & introducunt, quam rationem verbis Italicis pro-
 fert in causâ Florentinorum **Guido Anton: Vespuc:**
lib: 2. Hanc ipsam rationem intendit Autor Defen:
Reg: c. 5. p. m. 143. & 144. dum scribit: Nun-
 quam talis exitus, quo vitæ Regis aut Regen-
 tis vis infertur, solet evenire, nisi cum seditio-
 nibus turbulentis, quæ populum dividunt
 & in factiones scindunt. Ut autem ex turbis
 ea violentia nascitur, ita per turbas promove-
 tur, & nil nisi turbas post se trahit, ex quibus

diffipationem pro congregatione consequi
neceſſe eſt, & poſtremò interitum totius Rei-
publicæ, qui diffipationem ſemper ſequitur,
ut ſalus & incolumitas congregationem, &c.
Quinimò, quamvis etiam Imperans ſine Reipublicæ detri-
mento tolli poſſit, nihilominus tamen ſemel ad gubernan-
dum admiſſus debet retineri. Ut enim Pater natura-
lis (notante A. Def: Reg: l. c. p. 145.) non deſinit
eſſe pater, quamvis in libros juſ patriæ pote-
ſtatis ſeverius exerceat; ſic Rex, qui Imperi-
um in ſubditos durius exerceat, non perdit ap-
pellationem Patris patriæ, ut ait Juſtinianus.
Non quidem ſumus neſciti, Joann: Milton: in deſ:
ſuâ pro pop: Anglic: c. 1 p. 3. ad ſimile hoc varia &
mirima reponere, dicit enim: Pater & Rex diver-
ſiſſima ſunt: Pater nos genuit, at non Rex
nos, ſed nos Regem creavimus. Ferimus Pa-
trem, moroſum etiam & durum, ferimus &
Regem; ſed ne Patrem quidem ferimus Ty-
rannum. Pater, ſi filium interficit, capite
pœnas dabit, cur non item Rex eadem juſtiſ-
ſimâ lege tenebitur, ſi populum, id eſt, filios
ſuos perdidit, præſertim, cum Pater, ut ne
Pater ſit, efficere non poſſit, Rex facile poſſit,
ut neque Pater ſit, neque Rex. Sed reſponderetur 1.
omni-

omnibus similibus inest quaedam diversitas. 2. **metacum**
 est figmentum, nos Regem creare vel constituere. **D E U S**
 constituit, uti etiam Gentiles fatentur, & sacrarum litera-
 rum Pandectæ testantur. Nos applicamus personas pote-
 stati, quam **D E U S** conferre decrevit: sicut speculum ap-
 plicamus lumini, quod à Sole in speculum influit. 3. **Mil-**
ton: quæstionem de jure solvit factò, dum dicit: sed ne pa-
 trem, &c. & ita litem lite solvit. 4. **Concedimus, Regem**
câdem lege justissimâ teneri. Sed quærimus ex **Milton:** cui
 pater pœnam det? nisi forte Melitide aut Choroëbo stul-
 tior sit, respondebit superiori, non filio. Si itaque pater à
 filio non potest puniri, Pater patriæ etiam subditis pœnam
 non dabit, sed soli **D E O.** 5. Utrum pater, ut ne pater sit, ef-
 ficere non possit, consulat **Milton:** **J C T O S.** 6. **Regem fa-**
cere posse, ut neque pater sit, neque Rex, ambigè dicitur,
ut in conflictu ostendemus. Et hæc pro re natâ. Restat
 adhuc unum, & quidem nobile exemplum divisionis da-
 tæ. Communiter dicitur: **Conjugium, procreationem**
sobolis esse juris naturalis. Quæritur itaque: **An conju-**
gium cadat sub præcepto, id est, utrum sit juris naturalis
positivi, an verò negativi? Quidam desciscentes à fi-
de, attendentes spiritibus ac doctrinis Dæ-
moniorum, ut Paul: 1. Tim: 4. loquitur, prohi-
bent contrahere matrimonium. Scholasticj
 contendunt, matrimonium cadere sub præcepto, uti vide-
 re est apud **Lombardum, Thomam, Dionysiu-**
um Carthusianum, & alios, id quod tamen confuse
sive suppositione Logicis confusâ dictâ explicant, hoc mo-
do: ut quidem dictam sit generi humano; crescite & mul-
tiplicamini, ita tamen, ut satis sit, si per aliquos species hu-
manas

mana propagetur, & non cogantur omnes operam dare liberis procreandis, uti eorum mentem Jesuitaster Bellarmin: de Euchar: cap: 25. interpretatur. Vid: hâc de re Excell: Dn. **J. Frischmuth**, Patronus atque Promotor noster summè colendus, **Dist: 2. de 7. Noachi præc. §. 9. & seq.** ubi ad oculum demonstrat, verba illa: Crescite & multiplicamini, non tam præceptum, quàm benedictionem matrimonii designare. Dicimus igitur, præsertim hoc tempore, quo genus humanum satis multiplicatum, matrimonium non esse juris naturalis positivi, sed eum, qui donum habet continentiae, salvâ morum honestate, posse coelibatum eligere, abstinere enim non tantum in se nihil habet vitii, verum etiam laudem magnæ castitatis accipit, scribit **Conring: in Annot: ad H. Grot: de V. R. C.** Observandum tamen, nos matrimonium, quod dicimus esse juris naturalis, hîc non considerare in esse naturæ, quatenus denotat conjunctionem corporum, etiam bestiis communem, sed in esse moris, quat: involvit fidem, quâ non tantum foemina mari, juxta falsam **Grot: sentent: l. 2. de J. B. & P. c. 5. n. 9.** sed etiam mas foeminae (**Grot: scribit foeminae**, putat enim, foeminas nihil aliud esse, quàm femina, instrumenta & pedisequas libidinis) se obstringit, & quat: implicat honestatem vel turpitudinem moralem, quam implicari posse patet, quia ob matrimonium vel laudamur vel vituperamur. Pauperum verò coelibatum quod attinet; ille merito expumicandus, quippe est à matre fornicationum & abominationum terræ pessimo sine introductus, & ne qui-

ne quidem coelibatus nomine dignus, qualis enim sit, ingenuè expectorat Domin: de Sot: l. 7. de 7. & 7. q. 6. a. 1. ubi inquit: Fatemur, castitatis votum non esse observatu facile. Et agnoscimus insuper, in privatis ædibus non usque adeò tutè servari posse ejusmodi votum, quam in Monachorum claustris, neque verò inficias imus, crebros esse in clero concubinarios & adulteros. Castum coelibatum! De fumo tenditur ad flammam; Nunquam desinit interna nostri corporis à EVA, ac coæva fragilitas, virilem partem, nempe rationem tentare, ut loquitur Fr. Piccolom. Philol. moral. gr. 3. c. 5. Malum itaque malo non medicandum, sed remedium applicandum, matrimonium. Qui tentationum procellas cum difficultate tolerant, conjugii portum petant; melius est nubere, quam uri, rectissime suadet Gregor. l. 12. moral. Nec obstat, quod Conjugii olores impudenter & imprudenter urgent: actum matrimonii esse impurum, quia remotum ab arbitrj cubile requirat, & ita lucem fugiat. Non est impurus, quia, quicquid bonum est in se, bonum etiam est in fieri, inquit Petr. Paludan, 4. D. 26. q. 2. a. 1. Quod autem jam post lapsum verecundia in actu illo secretum querit, inde non sequitur turpitudine moralis & culpabilis, sed naturalis & pœnalis, qualis oritur, quando vesica

vel alvus est exoneranda, ut loquitur Augustinus. Et hinc inquit Beat: Lutherus in comment: suo in Genes: ad verba illa: Non est bonum, &c. ante lapsum in actu illo non minorem fuisse honestatem, quam in capiendo somno, cibo, potu cum uxore. Conf: Bonavent: 2: a. 22. q. 4.

§. 20.

Assessor justitiæ & supplementum legis dicitur æquitas. Quæritur de hæc, an etiam competat juri naturali? Quidam absolute negant. Contrarium non pauci defendunt. Nos dicimus: Jus naturale dupliciter posse spectari. 1. secundum se, ut est naturale, & à rectâ ratione dictatur: 2. prout per legem aliquam scriptam certis verbis exprimitur. 1. modo non admittit æquitatem, æquitas enim supponit defectum ex universalitate legis ortum, jus naturale aurem non absolute in universale, prout potest deficere, à rectâ ratione dictatur, sed prout certis circumstantiis affectum justitiæque & charitatis conditionibus munitur, aliàs non esset dictamen verum. 2. modo jus naturale æquitatem admittit, admittit enim non ut naturale, sed quatenus admixtum habet aliquid positivi, v. g. publico cultu DEUM venerari est juris naturalis, ideoque æquitatem non admittit: certis verò ceremoniis hoc vel illo die DEUM venerari est juris positivi, ideoque pro circumstantiarum conditione æquitatem recipit. Hinc excusantur Maccabæi, die Sabbathi propter vitæ periculum pugnantes, 1. Maccab: 2. vid: Suar: l. 2. de L. cap: 16. num: 6, 7, 16.

§. 21.

Vidimus de æquitate. Quæritur nunc etiam, an circa jus naturale dispensari possit? Responderetur Abnutivè sive de

ne quidem coelibatus nomine dignus, qualis enim sit, ingenue exspectat Dominus de Sot. l. 7. de 7. & 7. q. 6. a. 1. ubi inquit: Fatemur, castitatis votum non esse observatu facile. Et agnoscimus insuper, in privatis ædibus non usque adeò tutè servari posse ejusmodi votum, quàm in Monachorum claustris, neque verò inficias imus, crebros esse in clero concubenarios & adulteros. Castum coelibatum! De fumo tenditur ad flammam: Nunquam desinit interna nostri corporis à EVA, ac coeva fragilitas, virilem partem, nempe rationem tentare, ut loquitur Fr. Piccolom. Philol. moral. gr. 3. c. 5. Malum itaque malo non medicandum, sed remedium applicandum, matrimonium. Qui tentationum procellas cum difficultate tolerant, conjugii portum petant; melius est nubere, quàm uri, rectissime suadet Gregor. l. 12. moral. Nec obstat, quod Conjugii ostres impudenter & imprudenter urgent: actum matrimonii esse impurum, quia remotum ab arbitris cubile requirit, & ita lucem fugiat. Non est impurus, quia, quicquid bonum est in se, bonum etiam est in fieri, inquit Petr. Paludan. 4. D. 26. q. 2. a. 1. Quod autem jam post lapsum verecundia in actu illo secretum querit, inde non sequitur turpitudinis & culpabilis, sed naturalis & poenalis, qualis oritur, quando vesica

vel alius est exoneranda, ut loquitur Augustinus. Et hinc inquit Beat: Lutherus in comment: suo in Genes: ad verba illa: Non est bonum, &c. ante lapsum in actu illo non minorem fuisse honestatem, quam in capiendo somno, cibo, potu cum uxore. Conf. Bonavent: 2: a. 22. q. 4.

§. 20.

Affessor justitiæ & supplementum legis dicitur æquitas. Quæritur de hac, an etiam competat juri naturali? Quidam absolute negant. Contrarium non pauci defendunt. Nos dicimus: Jus naturale dupliciter posse spectari. 1. secundum se, ut est naturale, & à rectâ ratione dicitur: 2. prout per legem aliquam scriptam certis verbis exprimitur. 1. modo non admittit æquitatem, æquitas enim supponit defectum ex universalitate legis ortum, jus naturale autem non absolute in universale, prout potest deficere, à rectâ ratione dicitur, sed prout certis circumstantiis affectum justitiæque & charitatis conditionibus munitum, aliàs non esset dictamen verum. 2. modo jus naturale æquitatem admittit, admittit enim non ut naturale, sed quatenus admixtum habet aliquid positivi, v.g. publico cultu DEUM venerari est juris naturalis, ideoque æquitatem non admittit: certis verò ceremoniis hoc vel illo die DEUM venerari est juris positivi, ideoque pro circumstantiarum conditione æquitatem recipit. Hinc excusantur Maccabæi, die Sabbathi propter vitæ periculum pugnantes, 1. Maccab: 2. vid. Suar: l. 2. de L. cap: 16. num: 6, 7, 16.

§. 21.

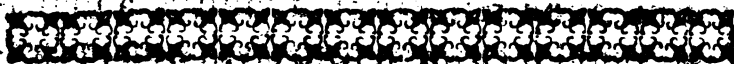
Vidimus de æquitate. Quæritur nunc etiam, an circa jus naturale dispensari possit? Respondetur Abnutivè sive de

de homine querat sive de Deo. Pontificii quidam, ut caput
Suum, Papam pro more extollant, solum eum inter morta-
les circa jus naturale dispensare posse depradicant: quidam
tamen ex illis negant. Utriusque sententia Patronos recen-
set Martin; Bonac: loc: sup: cit. Viderint illi, quomodo
conveniant. Ipsissima Divina Majestas ne quidem dispen-
sare circa jus naturale potest. Dispensare enim est
permittere & approbare actum secundum
omnes suas condiciones, tam formaliter
quam materialiter legi contrarium. Quomodo
jam Deus dicitur permittere & approbare actum legi con-
trarium? Nullo modo. Si enim faceret, contra justitiam
ageret, quod ipsum refertur inter absolute Deo impossibi-
lia. Sicut enim, quod verum est, non potest
non verum esse; ita, quod per naturam vocem,
ut ita loquar, vetuit DEUS, non potuit non
vetuisse, vel quod idem est, non potuit hoc
tanquam licitum, concedere, inquit Conring:
l. super alleg: & sicut, ut bis duo non sint
quatuor, ne a DEO quidem potest effici: ita
ne hoc quidem, ut quod intrinsecam ratione
malum est, malum non sit, dicit Gro: l. 1. de J.
B. & P. c. 1. n. 10. p. 4. Conf: Suar: 12. de L. c. 15.
Nec obstat, quod Deus sit Autor juris naturalis. Et si
enim, ut recte resp: Albert: Lex superior tollit
inferiorem, si diversa inter se sint, fieri tamen

id non potest, quando inferior directè est ex
emplar superioris. Talis autem est lex natu-
ralis, ex ipsâ enim lege æternâ DEI quasi tran-
scripta est, ut ait Augustin: l. 2. de ord: c. 9.
& l. 83. qq. quæst: 53. norante Horn: l. 4. Philoſ:
Mor: c. 3. n. 37. Sed inquis, quid dicendum de Loc:
Gen: 22. v. 2. Exod: 12. v. 36. Ose: 1. v. 2. item de
Polygamiâ Patirarcharum. Respond: 1. in genere verbis
Bonavent: l. 4. d. 33. l. c. n. 21. DEUS non fa-
cit contra jus naturale, scilicet quod ordinat
in ipsum, sed contra jus naturale, quod ordi-
nat in proximum, non tamen contra, sed su-
pra facit. In specie responderetur ad Gen: Loc: Menda-
vit D E U S Abrahamo immolationem Isaac, ut auctor vitæ
& mortis, qui propter peccata poenam mortis, tam pius
quàm impiis, justè, quando & per quem vult, infligit, & usus
est Abrahamo, ut instrumento, ideoque priorem illam sen-
tentiam, de non fundendo sanguine humano, DEUS actu-
liter nec mutavit, nec illi contrarium Abrahamo serio præ-
cepit, sed tentavit eum ad bonum finem, tum respectu sui,
ut ostenderet, se requirere ab homine obedientiam, utut
præcepta sua nobis videantur contraria; tum ipsius & filii
Isaac, ut virtus utriusque innotesceret, vid: plur: Rever:
Dn. D. VValth: Harm: sup: h. l. Ad loc: Exod:
Resp: Manichæi furum, teste Epiphanio hæ: 66.
malo, quem finxerunt, DEO acceptum retulerunt. Abde-
riticæ hæc mentis sententia. Dicimus nos: D E U S omni-
um rerum Dominus, in cujus manu est transferre domi-
nia

ad rem, à quo, in hunc val, vasa Aegyptiaca non pla-
ne, ut res alienas, sed ut loco mercedis, quam Aegyptii
non persolverunt, debitas exhibuit. Hinc inquit Laud-
VValth: Harm. super h. 1. Ex jure ipsis debet
bāntur bona, Aegyptii enim eos per annos
señne centum durissimā servitute oppres-
serant, veluti mancipia, debitaque labo-
rum mercede defraudaverant, quam mer-
cedem nunc retulerunt, divinitus adsigna-
tam, quod si enim in foro civili non judica-
ture esse furtum, quando Magistratus debito-
ri justam solutionem deneganti tot bona
vi jūste admittit, ut creditori satisfieri possit,
quāto minus hac æquissima DEI dispositio
furti accusanda? Ad hoc: Of. variè quidem ab Interpe-
respondetur. Nos ingenus γ ρ η τ ω dicentes: Prophe-
tam non ad usum illicitum, sed in matrimonium assump-
pissit meretricem. Vid: iterum Dn. VValth: lib: cit.
sup. h. 1. Polygamiam denique Patriarcharum quod
attinet; Quidam dispensationem concedunt, illos ipsos
autem non nisi late & abusive dispensationis vocem acci-
pere notandum. Tutissimum itaque est dicere tolerantiam
fuisse. Vid: B. D. Gerhard, Tom. 7. de Conj. §.
221. & seq. Plura nunc quidem essent addenda, sed
tempus & charta non permittunt. Aeterna lex cle-
mentissime largiatur, ut fundamentum o-
mnium

mnium legum, Jus naturale pie sancteque
semper oblervemus, nec unquam fucosa ma-
litiae tincturâ deformemus, sed jugiter ad di-
vinam gloriam, proximi commodum no-
strique salutem in animarum nostrarum
scriptis florere & splendere vi-
deamus!

N.B.

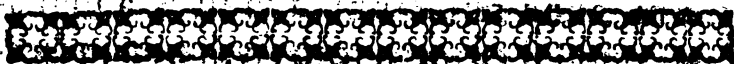
Pro Carminibus priori Editioni
associatis sequentia de Polygamia simul
tancâ magis proficua addere placuit.

ommunis ferè præprimis Politico-
rum est opinio: Polygamiam non esse contra
Jus Naturale. Contrarium probatur ex condi-
tione finium, quos Natura matrimonio prefixit. I. finis
est generatio & educatio liberorum. Per Polygamiam
etiam quidem generatio, eaque copiosior pro au-
gmento Reipublicæ intenditur, interim tamen tota Res-
publica pauciores cives nanciscitur: adhuc virtus viri fini-
ta est, & ad certum terminum contracta, quò ergò pluri-
bus abhæret, eò citius generare desinit. Idem de educatio-
ne dicendum: quis enim totè liberis, multarum uxorum,
genio & ingenio plurimum differentibus rectè educandis
sufficere, ac necessariam & sufficientem curam singulis
impendere

Impendere valebit. II. finis est mutuum adiutorium. Mutuum dicitur, æqualis est obligatio, innata igitur singulis, tam viris quàm foeminis, zelotypia ipsis occultè quasi inspirat, ut neuter absque alterius zelotypiâ copiam sui alteri extraneo facere possit. Hinc sequitur: Si maritus non vult uxorem pluribus viris nubere, ergò nec ipse sibi plures foeminas jungat. Aliàs si jungit, contra se zelum uxoris excitat, quoniam ipsi injuria infertur, dum id, quod jure matrimoniali unicè & in solidum illi debetur, aufertur, & per superinductas afflictio inducitur, hinc ordinariè lites, convicia aliaq; infinita incommoda sequi, adeoque ex adiutorio purgatorium fieri necesse est. E contrario Arist: 8. Eth: 6. probat, perfectam amicitiam non admittere plures quàm duos. Quoniam verò conjugium non immeritò summus & arctissimus amicitiae gradus dici potest, ergò etiam non debet plures admittere quàm duos. **III. finis est scortationis evitatio, & remedium contra concupiscentiam.** Pluralitas verò uxorum non extingvet, sed potius incendet libidinem, nec enim commodè poterit unus vir multis uxoribus debitum conjugale reddere; quin etiam æquum, ut, quemadmodum uxor se totam tradit marito, nec habet corporis sui potestatem, ita quoque maritus se totum tradat uxori, nec habeat corporis sui potestatem, 1. Coriath: 7. v. 4. Ut de testimonio saniorum Gentium & aliis taceam, de quibus vid: Gerhard: L. de Conjug: §. 215. & seqq. Confer, quæ suprà Thef: 19. dicta: Matrimonium non considerandum in esse naturæ, sed in esse moris, & Thef: 18. Non omnia naturalia esse juris naturalis.

F I N I S.

mnium legum, Jus naturale pie sancteque
semper observemus, nec unquam fucosa ma-
litiæ tincturâ deformemus, sed jugiter ad di-
vinam gloriam, proximi commodum no-
strique salutem in animarum nostrarum
scriptis florere & splendere vi-
deamus!

N.B.

Pro Carminibus priori Editioni
associatis sequentia de Polygamia simpli-
tancâ magis proficua addere placuit.

Communis ferè præmissis Politico-
rum est opinio: Polygamiam non esse contra
Jus Naturale. Contrarium probatur ex condi-
tione finium, quos Natura matrimonio prefixit. I. finis
est generatio & educatio liberorum. Per Polygamiam
etiam quidem generatio, eaque copiosior pro au-
gmento Reipublicæ intenditur, interim tamen tota Res-
publica pauciores cives nanciscitur: adhæc virtus viri fini-
ta est, & ad certum terminum contracta, quò ergò pluri-
bus abhæret, eò citius generare desinit. Idem de educatio-
ne dicendum: quis enim totæ liberis, multarum uxorum,
genio & ingenio, plurimum differentibus rectè educandis
sufficere, ac necessariam & sufficientem curam singulis
impen-

Impendere valebit. II. finis est mutuam adiutorium. Mutuum dicitur, æqualis est obligatio, innata igitur singulis, tam viris quàm foeminis, zelotypia ipsis occultè quasi inspirat, ut neuter absque alterius zelotypiâ copiam sui alteri extraneo facere possit. Hinc sequitur: Si maritus non vult uxorem pluribus viris nubere, ergò nec ipse sibi plures foeminas jungat. Aliàs si jungit, contra se zelum uxoris excitat, quoniam ipsi injuria infertur, dum id, quod jure matrimoniali unicè & in solidum illi debetur, aufertur, & per superinductas afflictio inducitur, hinc ordinariè lites, convicia aliq; infinita incommoda sequi, adeoque ex adjutorio purgatorium fieri necesse est. E contrario Arist: 8. Eth: 6. probat, perfectam amicitiam non admittere plures quàm duos. Quoniam verò conjugium non immeritò summus & arctissimus amicitiae gradus dici potest, ergò etiam non debet plures admittere quàm duos. **III. finis est scortationis evitatio, & remedium contra concupiscentiam.** Pluralitas verò uxorum non extingvet, sed potius incendet libidinem, nec enim commodè poterit unus vir multis uxoribus debitum conjugale reddere; quin etiam æquum, ut, quemadmodum uxor se totam tradit marito, nec habet corporis sui potestatem, ita quoque maritus se totum tradat uxori, nec habeat corporis sui potestatem, 1. Corinth: 7. v. 4. Ut de testimonio saniorum Gentium & aliis taceam, de quibus vid: Gerhard: L. de Conjug: §. 215. & seqq. Confer, quæ suprâ Thef: 19. dicta: Matrimonium non considerandum in esse naturæ, sed in esse moris, & Thef: 18. Non omnia naturalia esse juris naturalis.

F I N I S.

mnium legum, Jus naturale pie sancteque
semper observemus, nec unquam fucosa ma-
litiæ tincturâ deformemus, sed jugiter ad di-
vinam gloriam, proximi commodum no-
strique salutem in animarum nostrarum
scriptis florere & splendere vi-
deamus!

N.B.

**Pro Carminibus priori Editioni
associatis sequentia de Polygamia similit
tancâ magis proficua addere placuit.**

Communis ferè præcipuis Politico-
rum est opinio: Polygamiam non esse contra
Jus Naturale. Contrarium probatur ex condi-
tione finium, quos Natura matrimonio præfixit. I. finis
est generatio & educatio liberorum. Per Polygamiam
etiam quidem generatio, eaque copiosior pro au-
gmento Reipublicæ intenditur, interim tamen tota Res-
publica pauciores cives nanciscitur; adhæc virtus viri fini-
ta est, & ad certum terminum contracta, quò ergò pluri-
bus abhæret, eò citius generare desinit. Idem de educatio-
ne dicendum: quis enim tot liberis, multarum uxorum,
genio & ingenio plurimum differentibus rectè educandis
sufficere, ac necessariam & sufficientem curam singulis
impen-

Impendere valebit. II. finis est mutuam adiutorium. Mutuum dicitur, æqualis est obligatio, innata igitur singulis, tam viris quàm foeminis, zelotypia ipsis occultè quasi inspirat, ut neuter absque alterius zelotypià copiam sui alteri extraneo facere possit. Hinc sequitur: Si maritus non vult uxorem pluribus viris nubere, ergò nec ipse sibi plures foeminas jungat. Aliàs si jungit, contra se zelum uxoris excitat, quoniam ipsi injuria infertur, dum id, quod jure matrimoniali unicè & in solidum illi debetur, aufertur, & per superinductas afflictio inducitur, hinc ordinariè lites, convicia aliaq; infinita incommoda sequi, adeoque ex adiutorio purgatorium fieri necesse est. E contrario Arist: 8. Eth: 6. probat, perfectam amicitiam non admittere plures quàm duos. Quoniam verò conjugium non immeritò summus & arctissimus amicitiae gradus dici potest, ergò etiam non debet plures admittere quàm duos. III. finis est scortationis evitatio, & remedium contra concupiscentiam. Pluralitas verò uxorum non extingvet, sed potiùs incendet libidinem, nec enim commodè poterit unus vir multis uxoribus debitum conjugale reddere; quin etiam æquum, ut, quemadmodum uxor se totam tradit marito, nec habet corporis sui potestatem, ita quoque maritus se totum tradat uxori, nec habeat corporis sui potestatem, 1. Coriath: 7. v. 4. Ut de testimonio saniorum Gentium & aliis taceam, de quibus vid: Gerhard: L. de Conjug: §. 215. & seqq. Confer, quæ suprà Thef: 19. dicta: Matrimonium non considerandum in esse naturæ, sed in esse moris, & Thef: 18. Non omnia naturalia esse juris naturalis.

F I N I S.

mnium legum, Jus naturale pie sancteque
semper observemus, nec unquam fucosa ma-
licia tinctura deformemus, sed jugiter ad di-
vinam gloriam, proximi commodum no-
strique salutem in animarum nostrarum
scriptis florere & splendere vi-
deamus!

N.B.

**Pro Carminibus priori Editioni
associatis sequentia de Polygamia similit
tancâ magis proficua addere placuit.**

Communis ferè præcipuis Politico-
rum est opinio: Polygamiam non esse contra
Jus Naturale. Contrarium probatur ex condi-
tione finium, quos Natura matrimonio prefixit. I. finis
est generatio & educatio liberorum. Per Polygamiam
etiam quidem generatio, eaque copiosior pro au-
gmento Reipublicæ intenditur, interim tamen tota Res-
publica pauciores cives nanciscitur: adhæc virtus viri fini-
ta est, & ad certum terminum contracta, quò ergò pluri-
bus abhæret, eò citius generare desinit. Idem de educatio-
ne dicendum: quis enim totæ liberis, multarum uxorum,
genio & ingenio, plurimum differentibus rectè educandis
sufficere, ac necessariam & sufficientem curam singulis
impen-